

SLAPELOZE NACHTEN

Colofon:

Titel: SLAPELOZE NACHTEN

OKTOBER 2024

Uitgeverij: Bookmundo

© P.A.E.L.G. Brenninkmeijer-Werners

Waargebeurd verhaal geschreven door mijn vader

ISBN: 978 940 376 9189

Jan-Theo Werners

Jack. Een van onze bevrijders. In mijn beleving was hij de 'superheld'. In de kelder zong ik: 'You are my Sunshine'. Over Jack werd verteld dat hij een huisvriend was. Er zijn foto's van hem, met mij en mijn oudere zus . Ik leerde Engelse woordjes. Jack, chocolate!' riep ik dan en tikte driftig op zijn borstzak.

In 2008 op 26 April stond het volgende stuk in de Telegraaf: 'Op onze oproep vorig jaar april in de Telegraaf op Zondag, geplaatst bij een interview met Spitfir evlieger Leo Hendrikx van 322 'Dutch 'squadron Royal Air Force, reageerden lezers van De Telegraaf massaal.'

Zie ook: www.oorlogsverhalen.com/ Jan-Theo Werners

Over het oorlogsverslag van mijn vader:

Naarmate ik ouder werd begonnen de herinneringen aan mijn eerste levensjaren zich aan mij op te dringen. Ik wist dat mijn vader oorlogsverhalen noteerde in een schriftje. Na enig zoeken en navragen kwam ik dankzij mijn jongste zus het document op het spoor. Vervolgens kreeg ik de kopietjes, die mijn oudste zus voor mij verzorgde. Keurig gedrukt, maar bijna onleesbaar. Ik was razend nieuwsgierig naar de inhoud.

Ze deed er een briefje bij: 'Papa heeft het op twee notitieblokjes geschreven, en heeft dat later (t/m blz. 20) in een schriftje overgeschreven. Eén gedeelte zat nog met een nietje vast, andere velletjes zijn los. Ik ga ze sorteren na kopiëring...' Met potlood geschreven op - deels gelinieerd - deels ruitjespapier -. Veel teksten waren doorgestreept. Enkele losse blaadjes maakten het lastig om de volgorde te bepalen; en bijna nergens gedateerd!

Kortgeleden kwam ik toevallig het boekje tegen van de Bosschenaar Jos Verstraeten. Geschreven in exact dezelfde periode. 'STORM OVER DEN BOSCH'. (Dagboek over de Eindstrijd van de Bevrijding van 's-Hertogenbosch. Eigen beheer, 1944.) Jos Verstraeten woonde aan de Citadellaan en hield vanaf 9 september 1944 nauwkeurig zijn dagboek bij.

Ik realiseerde me plotseling dat op 9 september deze twee Bosschenaren op hetzelfde moment een bloknoot gepakt moeten hebben en een pen of potlood. Met het voornemen om vanaf dat moment alles op te schrijven. Zonder elkaar te kennen! Daar zijn ze mee doorgegaan tot en met vrijdag 27 oktober! Dus ook op hetzelfde moment gestopt! De verhalen lopen volledig synchroon.

Jos Verstraeten begint met: 'Een striemende najaarsregen jaagt over het oude marktplein van Brabants hoofdstad dat op deze Zaterdag een troosteloos beeld biedt.' Op precies dezelfde dag begint het verslag van mijn vader. Dat kan ik afleiden uit het vervolg. Na het verloop van de middag beschreven te hebben gaat hij op blz. 4 verder met: 'Kort voor acht uur, dat is het tijdstip, waarop de burgers van de straat moeten, worden bekendmakingen aangeplakt: 'Morgen om 7 uur moeten alle mannen van 18 tot 45 jaar zich melden op het Stationsplein. Schoppen en houwelen dienen meegebracht te worden'. Mijn vader schrijft in zijn verslag over dezelfde maatregel: 'met schop en pikhouweel...' Op de hoeken van de straten groept de bevolking bijeen en bespreekt deze nieuwe terreurmaatregel. Al spoedig weet men, waar het om gaat: stellingen maken achter de Maas, waarschijnlijk in Zaltbommel. Met een extra-trein zullen de mannen erheen gebracht worden. Op blz. 5 gaat hij verder met: Zondag 19 september. 'Prachtige wolkenformaties drijven statig over het wijde Brabantse land. Maar vóór het station verzamelt zich tegen zeven uur in de morgen een opgewonden menigte. Een paar honderd man tussen de 18 en 45 jaar heeft zich gemeld op de oproep, welke gisteravond laat bekendgemaakt is. De rest van de mannelijke bevolking van Den Bosch heeft zich 'gedrukt'.

Mijn vader schrijft: 'Niemand ging! En verderop: de Duitsers houden niet van halve maatregelen en ze zien er geen been in om, (wanneer ze te weinig mannen geronseld hebben), de rest gewoon van straat op te pikken'. Even verderop: 'Een vooraanstaand persoon is gedood en er zullen zes Nederlanders gefusilleerd worden. Volgens mededelingen uit goede bron moeten het er veel meer geweest zijn.'

Ook op Dinsdag 24 oktober beschrijft Jos de gebeurtenissen. Verslag van Jos: 'Vannacht is het wel de ergste nacht geweest, die ik ooit meegemaakt heb. Ik geloof niet dat het erger kan. Om half één vannacht is het begonnen en het heeft geduurd tot half één 's middags. Twaalf uur aan één stuk heeft het gedaverd. Twaalf uur aan één stuk hebben de granaten gehuild en gegierd. Twaalf uur aan één stuk heeft Den Bosch in doodsangst geleefd.' (blz. 26) Op diezelfde dag schrijft hij: 'Nog steeds ligt aan het einde van de straat de zware ijzeren hefbrug onbeschadigd over de ZuidWillemsvaart. Maar ik weet, dat ze geladen is met een paar honderd KG springstof. En ik weet wel haast zeker, dat in de nabijheid van de brug een Duitser klaar staat met een pantservuist... Stil is het nu, wonderlijk stil. Een paar regels verderop: Een ratelend geluid komt nader en nader. Het dreunt en trilt meer en meer: tanks! Hij heeft getroffen, helaas. Het hagelt stenen, dakpannen en glas: de brug is gesprongen!'

Op woensdag 25 oktober schrijft hij: 'Vannacht hebben de geallieerden een noodbrug geslagen over de ZuidWillemsvaart en ik zie de tanks aan de overzijde van het kanaal de binnenstad binnendringen.' Op blz. 30 schrijft Jos: 'In de middag laait een nieuwe grote brand op. Met weemoed denk ik aan het prachtige stationsgebouw. Heel de nacht duurt de brand voort en verlicht de hemel boven de stad felrood' Mijn vader schrijft: 'Het prachtige station in brand gestoken door jachtbommenwerpers. 's Avonds was de stad in de richting van 't station één vlammenzee. De lucht was helrood gekleurd.'

Ik kreeg steeds meer bewondering en respect voor mijn ouders en hun generatie. - Ze hadden lef. - Ze volgden hun hart en bleven hopen op een betere toekomst. Ze namen het leven zoals dat kwam. Wat me het meest opviel in het verslag van mijn vader was zijn houding ten opzichte van de mensen om hem heen. Het lijden.

Eenzijdig verbijstering. - (Mijn vader schrijft in zijn verslag: - 'dit is nu óorlog, zoals ik het las in de boekjes van mijn jongensjaren') -. En anderzijds zei hij altijd: 'In een oorlog heb je alleen maar verliezers...! 'Ik ben goed - jij bent slecht' – 't is wel de meest begrijpelijke, maar niet de beste instelling. De wereld was voor de meeste mensen in oorlogstijd zwart-wit ingedeeld. Ondanks de gruwelijke gebeurtenissen is dat natuurlijk simpel en sterk vertekend gedacht. Ook al zat de wereld natuurlijk vreselijk chaotisch in elkaar. Wat mij ontroerde in het verslag van mijn vader is zijn genuanceerde houding ten opzichte van de slachtoffers. Inmiddels behoor ik tot de senioren van nu. Senioren die groot zijn geworden in een tijd dat praten over grensoverschrijdende gebeurtenissen niet gewoon was. De oorlog was in letterlijke en figuurlijke zin een zéér grensoverschrijdende gebeurtenis. Onze manier om ermee om te gaan was: flink studeren en hard werken; geen emoties. Heel erg je best doen om moeilijke herinneringen niet onder ogen te zien. De vuile was vooral niet buiten hangen.